earthwork. A 30–45 cm thick, 16th – late 17th-century cultural layer horizon was recorded at a depth of 2.4–2.8 m. Only 20th-century layers had formed to the planned depth at the sites of the utility trenches. Only 20th-century layers were recorded to a depth of 1.4–1.7 m in test pit 3.

Stanislav Rutkovski,
Aistė Ragauskaitė

Žvalgomieji tyrimai Vilniuje, požeminių konteinerių vietose

2020 m. kovo–gruodžio mėnesiais Vilniaus mieste, būsimų požeminių konteinerių vietose atlikti žvalgomieji tyrimai ir žvalgymai. Iš viso ištirti 35 šurfai, bendras tirtas plotas – 70,6 m². Tyrimai vykdyti Vilniaus senamiesčio, Naujamiesčio, Antakalnio, Užupio teritorijose. Antakalnio g. 12, J. Jablonskio g. 5, Pylimo g. 9, Šv. Stepono g. 15, Šv. Stepono g. 31B, Vilniaus g. 39 ir Vingrių g. 21B aptikti archeologiškai vertingi kultūriniai sluoksniai ir radiniai.

Antakalnio g. 12 aplinka XVIII a. priklausė Šv. Petro ir Povilo Laterano kanauninkų vienuolynui. XVIII a. II pusėje buvo pastatyta vasaros rezidencija su parku. XIX a. pradžioje čia veikė „Tivoli“ smuklė. Artimoje aplinkoje archeologiniai tyrimai vykdyti 2005 m. L. Girlevičius (Antakalnio g. 6) ištyrė 4 šurfus, iš viso 10 m² plotą. Aptikta XVII a. radinių (*LIIR*, f. 1, b. 4466). 2012 m. Antakalnio g. 14 tyrimus vykdė P. Vutkinas. Jų metu atidengtas XX a. I pusės akmenų grindinio fragmentas (*LIIR*, f. 1, b. 5987).

Būsimo požeminio konteinerio vietoje greta važiuojamosios kelios dalies 2020 m. ištirtas 2 m² dydžio ***šurfas.*** Iki 50 cm gylio fiksuoti piltinės kilmės sluoksniai, suformuoti XX a. vykdant aplinkos tvarkymo, paviršiaus formavimo darbus. Nuo 50 cm gylio fiksuoti apie 2,15 m storio XVI a. pabaigos (?) – XVII a. kultūriniai sluoksniai su šiam laikotarpiui būdingais buitinės ir statybinės keramikos radiniais (1, 2 pav.). 80–85 cm gylyje centrinėje šurfo dalyje atidengti į vieną eilę suguldyti 4 netašyti lauko rieduliai, išeinantys už R ir V šurfo sienelių (3 pav.). Akmenys maždaug 20x15, 40x32 cm dydžio. 2,65 m gylyje pasiektas nejudintas žvyras – įžemis.



1 pav. Antakalnio g. 12 šurfe rastas plokštinio koklio fragmentas. L. Kajotos nuotr.

Fig. 1. A panel stove tile fragment discovered in the test pit at Antakalnio St. 12.



2 pav. Antakalnio g. 12 šurfe rastas puodo pakraštėlio fragmentas. L. Kajotos nuotr.

Fig. 2. A pot rim fragment discovered in the test pit at Antakalnio St. 12.

J. Jablonskio g. 5 aplinkoje XX a. I pusėje įkurtas tabako fabrikas „Zefyr“, veikęs iki II Pasaulinio karo. Per karą fabriko pastatai smarkiai nukentėjo. Po karo juose buvo įsikūrusios įvairios pramonės įmonės. Artimiausi archeologiniai tyrimai vykdyti 2006 m. Aguonų g. 17. R. Žukovskis ištyrė 7 šurfus, iš viso 22,45 m² plotą. Fiksuotas XVII–XX a. kultūrinis sluoksnis (*LIIR*, f. 1, b. 4655). 2006 m. Raugyklos g. 25 V. Daminaitis ištyrė 140 m² plotą. Fiksuotas XIX a. – XX a. pradžios sluoksnis (*LIIR*, f. 1, b. 5139). 2013 m. Aguonų–Naugarduko gatvių tyrimus atliko R. Žukovskis. Žvalgytas 300 m² plotas, aptikta pavienių žmonių kaulų fragmentų ir XIX–XX a. mūrų liekanų (*LIIR*, f. 1,

b. 6536). 2014 m. Aguonų gatvės žvalgymus atliko S. Rutkovskis. Aptikta XVIII–XIX a. radinių (*LIIR*, f. 1, b. 7284). 2016 m. Aguonų gatvės P. Vutkino detaliųjų tyrimų metu fiksuoti XVI–XVIII a. sluoksniai (*LIIR*, f. 1, b. 7946).

Būsimo konteinerio vietoje kelio dalyje ištirtas 2 m^2 dydžio ***šurfas***. Paviršinius sluoksnius sudarė maišytas tamsiai pilkas gruntas su smėlio priemaišomis, XVII–XX a. griuvenomis bei pavieniais buitinės keramikos radiniais. Po piltiniais sluoksniais nuo 1,55 m gylio fiksuotas 25–35 cm storio rudos spalvos gruntas su rausvos spalvos molio intarpais. Sluoksnis, datuojamas XVII–XVIII a., yra su šio laikotarpio būdingais buitinės ir statybinės keramikos radiniais. 1,85 m gylyje atidengtas geltonos spalvos nejudintas smėlio sluoksnis – įžemis.



3 pav. Antakalnio g. 12 šurfe atidengtos akmenų konstrukcijos ir sluoksnių stratigrafijos vaizdas iki 1 m gylio. S. Rutkovskio nuotr.

Fig. 3. The view, at a depth of 1 m, of the stone structure and layer stratigraphy unearthed in the test pit at Antakalnio St. 12.

Pylimo g. 9 aplinka yra į V už XVI a. pradžioje statytos miesto gynybinės sienos, ji minima XVII a. rašytiniuose šaltiniuose kaip evangelikų liuteronų valdos. Šioje vietoje – skvere buvo evangelikų liuteronų kapinės, medinė bažnyčia (sudegė per karą 1655 m.). 2012–2013 m. D. Antropikaitė Pylimo g. 7A ištyrė 73,70 m^2 plotą, aptiko XVII a. pastato rūsio liekanų (*LIIR,* f. 1, b. 6375). 2006 m. Pylimo g. 7A–9 T. Poškos tyrimų metu fiksuotas XV–XVIII a. sluoksnis (*LIIR*, f. 1, b. 4729).

Būsimo konteinerio vietoje Reformatų skvero PV dalyje ištirtas 2 m^2 dydžio ***šurfas***. Paviršinis sluoksnis suformuotas XIX–XXI a. vykdant aplinkos tvarkymo darbus. Nuo 50–60 cm gylio šurfe atsidengė 60 cm storio tamsiai pilko grunto su medžių šaknimis sluoksnis, datuojamas XVII a. Šis sluoksnis šurfo P dalyje tęsėsi iki smėlio – įžemio, pasiekto 1,1–1,2 m gylyje. Šurfo Š dalyje tirtas 20–80 cm storio pilkos spalvos dulkingas gruntas, kuriame jokių radinių nerasta. Žemiau jo 1,5–1,8 m gylyje pasiektas smėlis – įžemis.

Šv. Stepono g. 15 aplinka su užstatymu susiformavo XIX a., kai iš abiejų gatvės pusių buvo medinių ir mūrinių namų. Šv. Stepono gatvė pradėta užstatyti XVII a. pastačius bažnyčią. XVIII a. šioje gatvėje buvo pavieniai sklypai su mūriniais ir mediniais pastatais. Artimoje aplinkoje tyrinėta 2002 m. (Raugyklos g. 21). R. Žukovskio žvalgytame 30 m^2 plote fiksuotas XIX a. pabaigos – XX a. pradžios pamato fragmentas (*LIIR*, f. 1, b. 3896). 2014 m. Raugyklos g. 11 S. Rutkovskis žvalgė 8,45 m^2 plotą. Fiksuoti XX a. sluoksniai (*LIIR*, f. 1, b. 7284). 2016 m. P. Vutkinas Šv. Stepono g. 15 ištyrė 67,02 m^2 plotą. Fiksuotas XX a. sluoksnis (*LIIR*, f. 1, b. 7946).

Suprojektuoto konteinerio vietoje šaligatvio dalyje ištirtas 2 m^2 dydžio šurfas. Iki 60 cm

gylio fiksuoti piltinės kilmės XX a. suformuoti sluoksniai, po kuriais šurfo PV dalyje atidengta nerišta akmenų konstrukcija, galbūt buvęs pastato pamato fragmentas. Akmenys maždaug 50x50x30 cm, 20x20x10 cm dydžio. Šalia atkastas lauko akmenų grindinio fragmentas (4 pav.). Šurfo ŠR dalyje iki 90 cm gylio tirtas juodas gruntas su XVII–XVIII a. būdingomis buitinės keramikos šukėmis. Iki 1,6–1,8 m gylio tęsėsi tamsaus grunto su molio priemaišomis sluoksniai. Įžemis pasiektas 2,7 m gylyje gręžiant.

Šv. Stepono g. 31B sklypo aplinka buvo viena iš valdų, kuri pagal XVIII a. pabaigoje priimtą miesto valdų numeraciją buvo žymima 1236 posesija. XX a. 7 dešimtmetyje valda padalyta į 3 sklypus: Šv. Stepono g. 27, 29 ir 31. Ilgame ir siaurame sklype Šv. Stepono g. 31, tarp Šv. Stepono ir Mindaugo gatvių, pastatai buvo statomi palei sklypo ribas, abiejose jo pusėse. Aplinkoje archeologiniai tyrinėjimai vykdyti 2005 m. R. Žukovskis Šv. Stepono g. 29 sklype ištyrė 17 m^2 plotą. Aptiktas XIX a. pabaiga – XX a. I puse datuojamas mūrinis užstatymas (*LIIR*, f. 1, b. 4585). 2007 m. Šv. Stepono g. 27 L. Girlevičiaus vykdytų žvalgymų metu fiksuoti XX a. II pusės sluoksniai su XV–XIX a. radiniais (*LIIR*, f. 1, b. 4911). 2014 m. Šv. Stepono g. 31 S. Rutkovskis žvalgė 29 m^2 plotą. Fiksuoti XX a. II pusės sluoksniai (*LIIR*, f. 1, b. 7284). 2016 m. P. Vutkinas Šv. Stepono gatvėje ištyrė 531,74 m^2 plotą. Aptiktas XIX a. mūras ir grindinys (*LIIR*, f. 1, b. 7946). 2017 m. ties Šv. Stepono ir Punsko gatvės sankryža A. Šležas žvalgė 10,4 m^2 plotą. Aptikta XVII–XX a. radinių (*LIIR*, f. 1, b. 8402). 2017 m. N. Dargytė Šv. Stepono g. 27C žvalgymų metu fiksavo XX a. II pusės sluoksnį (*LIIR*, f. 1, b. 8686).

Suprojektuoto konteinerio vietoje Šv. Stepono g. 31B vidiniame kieme ištirtas 2 m^2 ***šurfas.*** Po paviršiniu piltinio grunto sluoksniu nuo 45 cm gylio atsidengė 80 cm storio juodos spalvos kultūrinis sluoksnis su XVII–XVIII a. būdingais radiniais (5 pav.). Iki 1,2 m gylio šurfe tęsėsi smėlio su juodžemio intarpais horizontas. Įsigilinus iki 1,85–1,95 m, pasiektas 5 cm storio juodžemio horizontas (pirminis paviršius?). Po šiuo sluoksniu 2 m gylyje atkastas gelsvos spalvos smulkiagrūdis smėlis – įžemis.



4 pav. Šv. Stepono g. 15 šurfe atidengtos akmenų konstrukcijos ir grindinio fragmento vaizdas. S. Rutkovskio nuotr.

Fig. 4. View of the stone structure and paving fragment unearthed in the test pit at Šv. Stepono St. 15.



5 pav. Šv. Stepono g. 31B šurfe rasta pypkė. L. Kajotos nuotr.

Fig. 5. The pipe discovered in the test pit at Šv. Stepono St. 31B.

Vilniaus g. 39 šurfas tirtas Vilniaus senamiestyje, S. Moniuškos skvere, Benediktinų vienuolyno ansamblio, įkurto XVII a. I pusėje, teritorijoje. Artimoje aplinkoje vykdytų tyrimų metu 1998 m. V. Vainilaitis Vilniaus gatvės P dalyje fiksavo gotikinių pamatų fragmentus (*LIIR*, f. 1, b. 3159). 2003 m. Šv. Ignoto g. 5 R. Žukovskis žvalgė 120 m^2 plotą. S. Moniuškos skvere aptikti II Pasaulinio karo vokiečių karių palaikai. Atkasti XVIII–XIX a. mūrai ir fiksuo-



6 pav. Vilniaus g. 39 šurfe atidengto XVII a. datuojamo grindinio vaizdas. A. Ragauskaitės nuotr.

Fig. 6. View of the 17th-century paving unearthed in the test pit at Vilniaus St. 39.



7 pav. Vingrių g. 21B šurfe atidengto XVIII a. datuojamo grindinio fragmento vaizdas. L. Kajotos nuotr.

Fig. 7. View of the 18th-century paving fragment unearthed in the test pit at Vingrių St. 21B.

tas XVII–XVIII a. sluoksnis (*LIIR*, f. 1, b. 4172). 2005 m. L. Girlevičius prie Šv. Kotrynos bažnyčios ankstyviausią sluoksnį datavo XV a. Aptikta žmonių kaulų, rasta XVII–XVIII a. mūrų liekanų (*LIIR*, f. 1, b. 4467). 2006 m. R. Jonaitis Moniuškos skvere aptiko XVIII–XIX a. mūrų liekanų, fiksavo XVIII–XX a. sluoksnius (*LIIR*, f. 1, b. 5142). 2012 m. Vilniaus g. 39 L. Kvizikevičius ištyrė 32,1 m^2 plotą. Fiksuotas XV(?)–XVII a. sluoksnis. Aptikti XVII a. mūrai, XVII a. medinio (?) statinio liekanų ir XVII a. grindinys (*LIIR*, f. 1, b. 6039). 2013 m. Vilniaus g. 41 D. Antropikaitė ištyrė 186 m^2 plotą. Fiksuotas XVI–XVII a. sluoksnis (*LIIR*, f. 1, b. 6553). 2014 m. Vilniaus g. 37 J. Stankevičiūtė-Dobeikienė ištyrė 14,95 m^2 plotą. Fiksuoti XX a. sluoksniai, atidengtas XVIII a. akmenų grindinys (*LIIR*, f. 1, b. 7099).

Būsimo konteinerio vietoje automobilių stovėjimo aikštelėje ištirtas 2 m^2 dydžio ***šurfas***. Iki 45 cm gylio fiksuoti piltinės kilmės XIX–XX a. suformuoti kultūrinio sluoksnio horizontai. Giliau atsidengė 20–22 cm storio juodos spalvos gruntas su raudonų plytų duženomis, angliukais, smulkiais gyvulių kaulų fragmentais ir XVII a. būdingais radiniais. Nuo 65 cm gylio slūgsojo 40–50 cm storio rudas grunto sluoksnis su molio priemaišomis ir XVII a. radiniais. 1,1–1,15 m gylyje šurfo dugne atidengtas netašytų akmenų grindinys, preliminariai datuojamas XVII a. Centrinėje grindinio dalyje fiksuotas ŠR–PV kryptimi besitęsiantis latakas (6 pav.).

Vingrių g. 21B aplinka patenka į Vilniaus senamiesčio Naugarduko skvero teritoriją. Ši vieta minima XVIII–XIX a., kai aikštėje buvo baudžiami nusikaltėliai. XIX–XX a. I pusėje šioje vietoje buvo malkų turgavietė. Artimoje aplinkoje archeologinius tyrimus 1997 m. vykdė D. Luchtanienė (Pylimo g. 23). Žvalgymų metu fiksuotas XVII a. sluoksnis (*LIIR*, f. 1, b. 2839). 2011 m. A. Kuzmickas ir M. Mačiulis Pylimo g. 21A ištyrė 62 m^2 plotą. Nustatyta, jog išlikęs XVI–XVIII a. sluoksnis (*ATL 2011 metais*, 2012, p. 487–489). 2017 m. Vingrių gatvėje A. Šležas žvalgė 155 m^2 plotą. Fiksuoti XX a. II pusės sluoksniai (*LIIR*, f. 1, b. 8402).



8 pav. Vingrių g. 21B šurfe rasta pypkė. L. Kajotos nuotr.

Fig. 8. The pipe discovered in the test pit at Vingrių St. 21B.

0 3 cm

Planuojamo įrengti konteinerio vietoje žaliojoje zonoje ištirtas 2 m^2 dydžio ***šurfas.*** Pašalinus paviršinį piltinį rudą grunto su XIX–XX a. buitinės keramikos ir plytų duženomis sluoksnį, nuo 50 cm gylio fiksuotas XVII–XVIII a. datuojamas kultūrinis sluoksnis su šiam laikotarpiui būdingais radiniais. 50 cm gylyje šurfo V dalyje atidengtas preliminariai XVIII a. datuojamas grindinio fragmentas (7 pav.). Po juo tęsėsi apie 60 cm storio maišytas gruntas su XVII–XVIII a. būdingais buitinės keramikos radiniais ir plytų fragmentais (8 pav.). 1,1–1,2 m pasiektas įžemis – geltonas smėlis.

The Field Evaluations at Underground Container Sites in Vilnius

In 2020, field evaluations (35 test pits totalling 70.6 m^2) and surveys were conducted at the sites of future underground containers in the city of Vilnius. Archaeologically valuable cultural layers were discovered in the test pits excavated at Antakalnio St. 12, J. Jablonskio St. 5, Pylimo St. 9, Šv. Stepono St. 15, Šv. Stepono St. 31B, Vilniaus St. 39, and Vingrių St. 21B.

2.15 m thick, late 16th (?) – 17th-century cultural layers containing finds characteristic of that period were recorded from a depth of 50 cm at Antakalnio St. 12 (Figs. 1–3), a 25–35 cm thick, 17th–18th-century cultural layer containing contemporaneous finds from a depth of 1.55 m in the test pit at J. Jablonskio St. 5, a 60 cm thick, 17th-century layer of dark grey soil with tree branches from a depth of 50–60 cm in the test pit at Pylimo St. 9, a 1–1.2 m thick, 17th–18th-century cultural layer from a depth of 60 cm at Šv. Stepono St. 15 (Fig. 4), an 80 cm thick black cultural layer containing finds characteristic of the 17th–18th centuries from a depth of 45 cm at Šv. Stepono St. 31B (Fig. 5), the original surface (?) being reached at a depth of 1.85–1.95, a roughly 60–70 cm thick, 17th-century cultural layer from a depth of 45 cm at Vilniaus St. 39, stone paving, preliminarily dated to the 17th century and with a channel running NE–SW in the centre of it, being unearthed at a depth of 1.1–1.15 m at the bottom of the test pit (Fig. 6), and a roughly 60 cm thick, 17th–18th-century cultural layer containing finds characteristic of this period from a depth of 50 cm at Vingrių St. 21B (Fig. 8), a paving fragment preliminarily dated to the 18th-century being unearthed at a depth of 50 cm in the W part of the test pit (Fig. 7).

Eglė Šatavičė

J. Jasinskio gatvė 14

2020 m. kovo mėnesį vykdyti detalieji tyrimai ir žvalgymai Vilniaus miesto istorinės dalies, vadinamos Naujamiesčiu (33653), teritorijoje, J. Jasinskio g. 14 sklypo ŠV dalyje (1 pav.). Sklype numatyta statyti administracinės paskirties pastatą. Bendras užstatomos sklypo dalies plotas yra 3328 m^2. Iki 2020 m. archeologiniai tyrimai J. Jasinskio g. 14 esančiame sklype vyko 3 kartus. 2019 m. žvalgomuosius tyrimus vykdė L. Vasiliauskas. Ištyrus 3 perkasas (41 m^2) aptiktas 3,8 m storio XVIII–XX a. laikotarpiu datuojamas sluoksnis (*ATL 2019 metais*, 2020, p. 533). 2016 m. žvalgymus (91 m^2) vykdė A. Vaitkuvienė. Iki 3,9 m gylio fiksuoti permaišyti sluoksniai, taip pat prieduobėje 2 aptiktas XIX a. – XX a. pradžia datuojamas mūras (*ATL 2016 metais*, 2017, p. 538). 2015 m.